

Wieś jako przedmiot badań demograficznych

Monika Stanny

IRWiR PAN

Demografia dostarcza informacji
na temat praw i prawidłowości
rozwoju **ludności**
w konkretnych warunkach
społeczno-ekonomicznych
i na określonym terytorium.

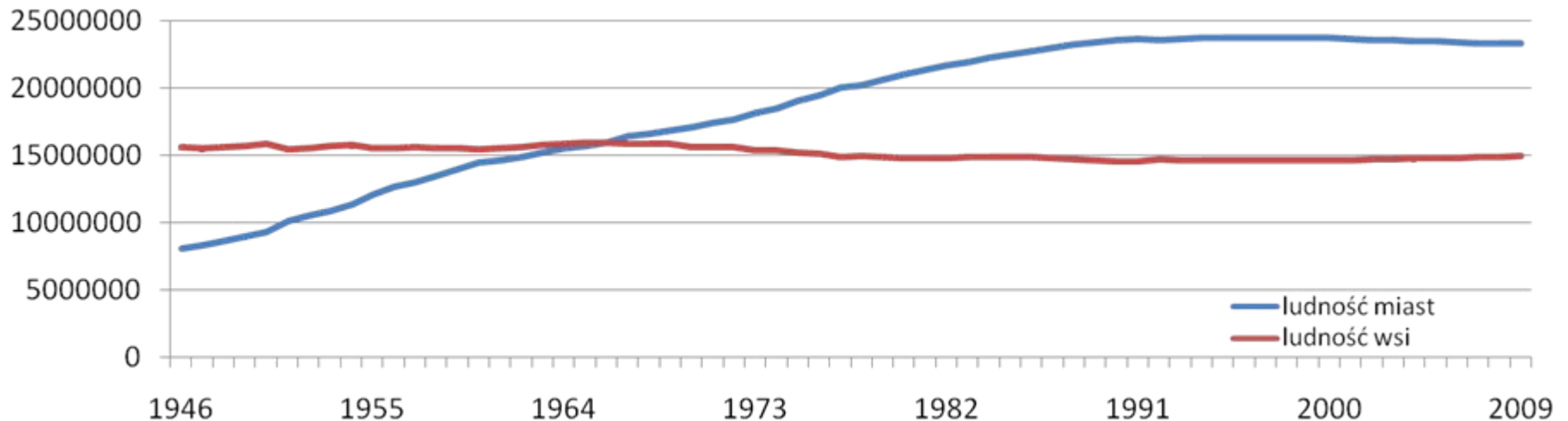
* * *

Dla demografa wieś to miejsce,
gdzie żyje i gospodaruje człowiek.

Cechy szczególne subpopulacji wiejskiej :

1/ położenie – dyspersja przestrzenna,

2/ *constans* liczba ludności wiejskiej,

3/ znaczenie dla gospodarki narodowej -
zmieniająca się funkcja wsi.

Więć jako przedmiot badań demograficznych

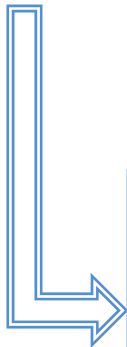
Przedmiot właściwy

– demografia formalna

Przedmiot interdyscyplinarny

– demografia opisowa

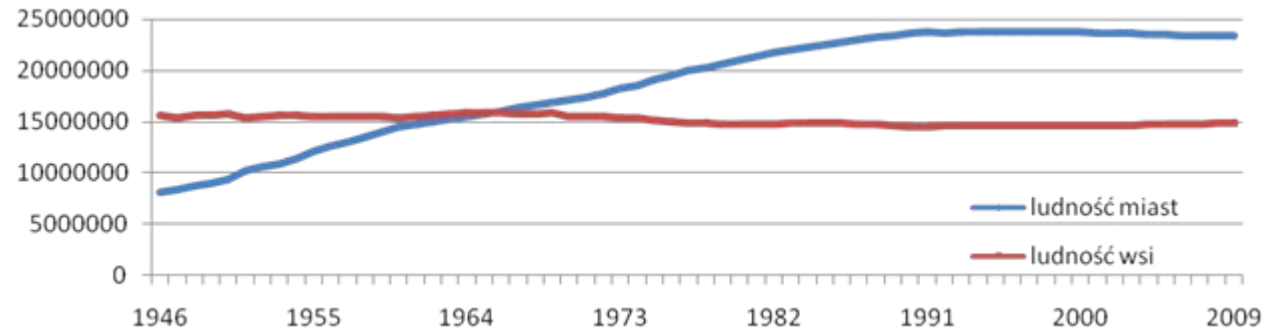

**Demografia regionalna
i wiedza o jednostkach przestrzennych**

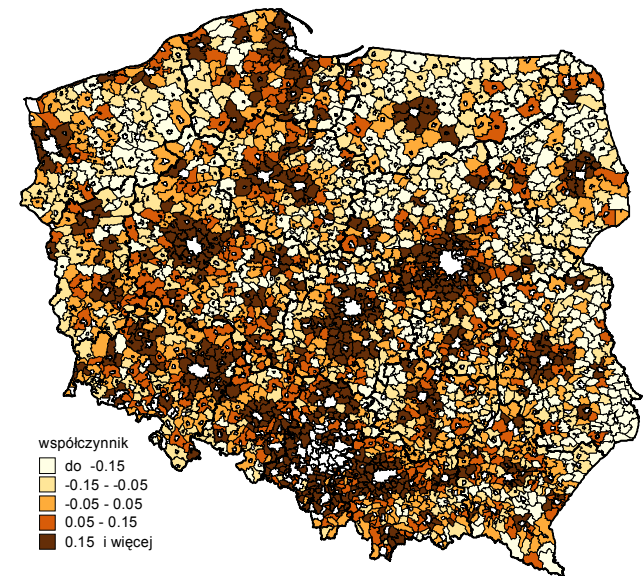
Dwa podejścia do analizy:

1/ Relacja:

MIASTO - WIEŚ

2/ Zróżnicowanie
przestrzenne

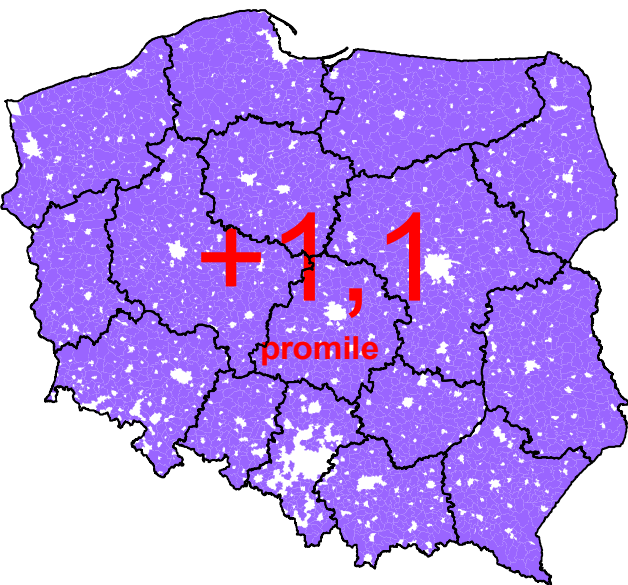

Wieś:

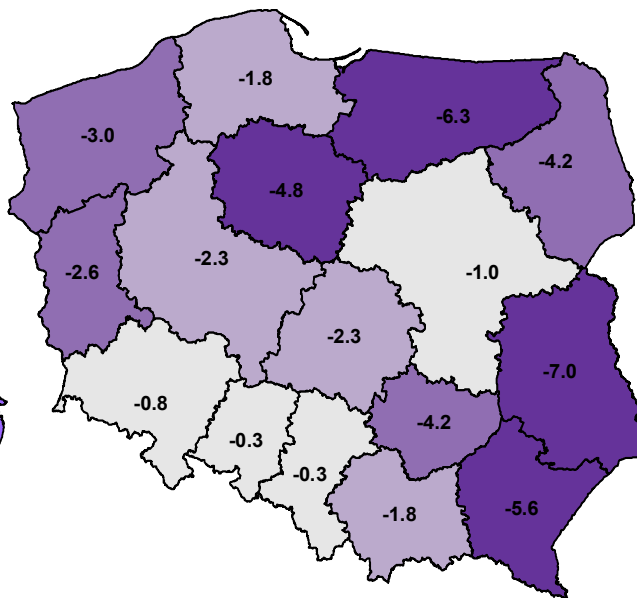
JEDNOLITOŚĆ – RÓZnorodność

PRZECIĘTNOŚĆ – TYPOLOGIE

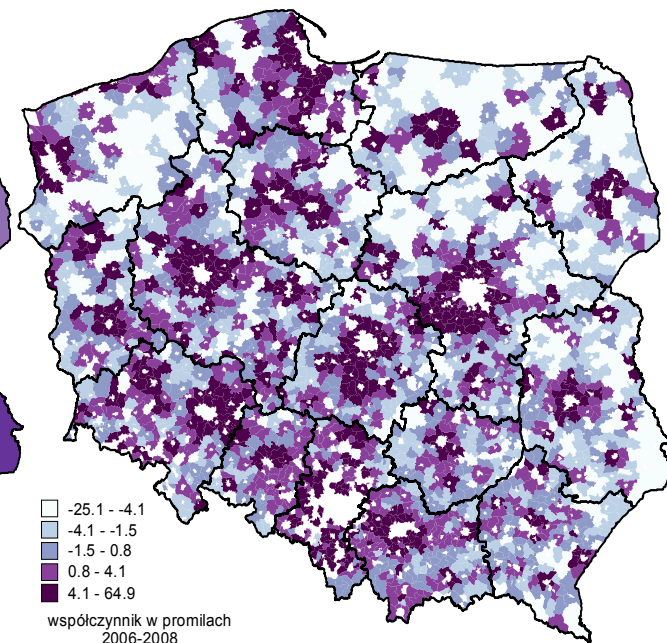
I

II

III

współczynnik salda migracji wewnętrznych – wieś (2006-2008)

Kryteria podziału ludności na miejską i wiejską:

1/ statystyczne - opiera się na liczebności mieszkańców danej jednostki administracyjnej

2/ administracyjne - uznaje za miejskie te miejscowości, które uzyskały status miasta

W Polsce do **ludności miejskiej** zalicza się ludność zamieszkałą w miejscowościach posiadających prawa miejskie, do **ludności wiejskiej** – ludność zamieszkałą poza granicami administracyjnymi tych miast.

Udział ludności wiejskiej i powierzchni obszarów wiejskich w Polsce wg wybranych kryteriów

(w %) – 2008 rok

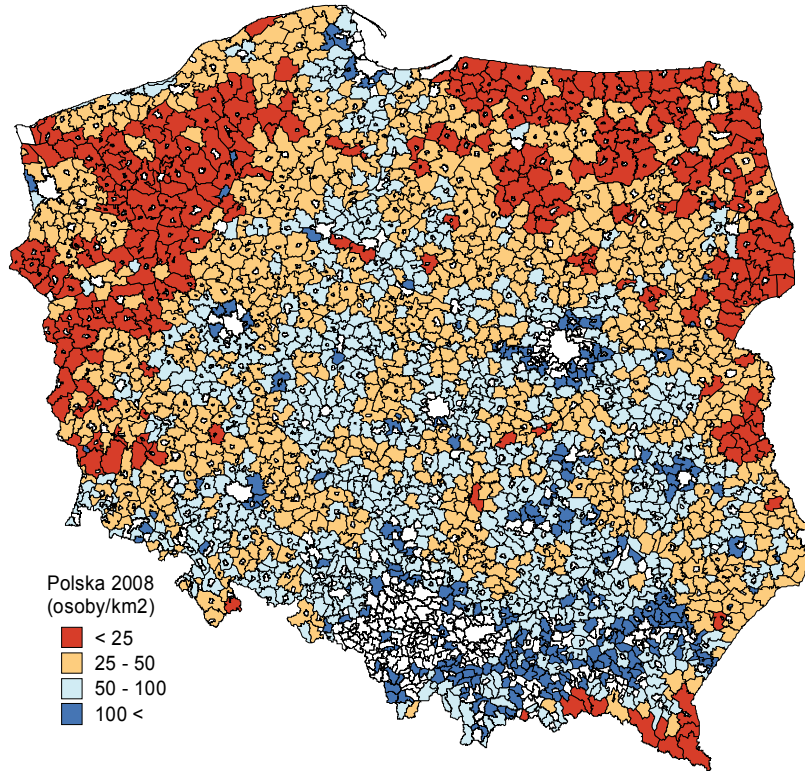
Kryterium wg:	GUS	OECD	EUROSTAT
Udział ludności wiejskiej	39,2	34,6	29,3
Udział powierzchni obszarów wiejskich	93,2	90,8	85,7

Źródło: GUS, BDR 2008.

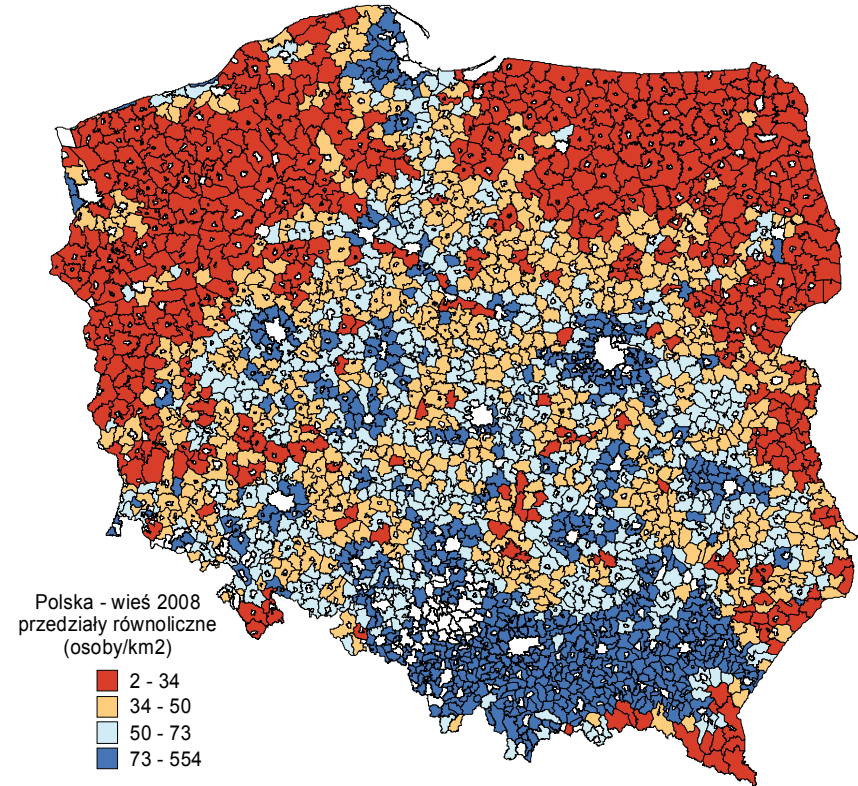

Gęstość zaludnienia wg kryterium

obszarowego do 150 osób/km²

administracyjnego na wsi

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDR 2008.

Wieś, czy obszar wiejski?

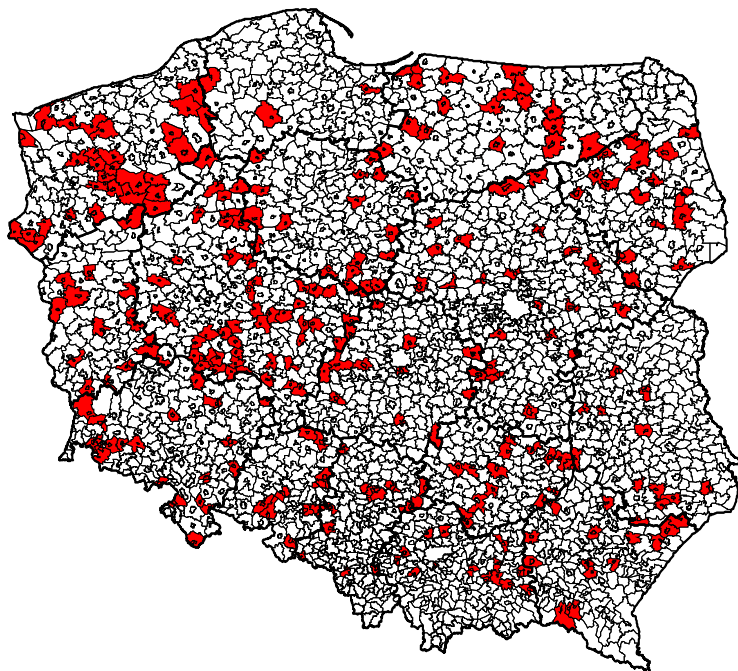
1586 gmin wiejskich

586 obszarów wiejskich gmin miejsko-wiejskich

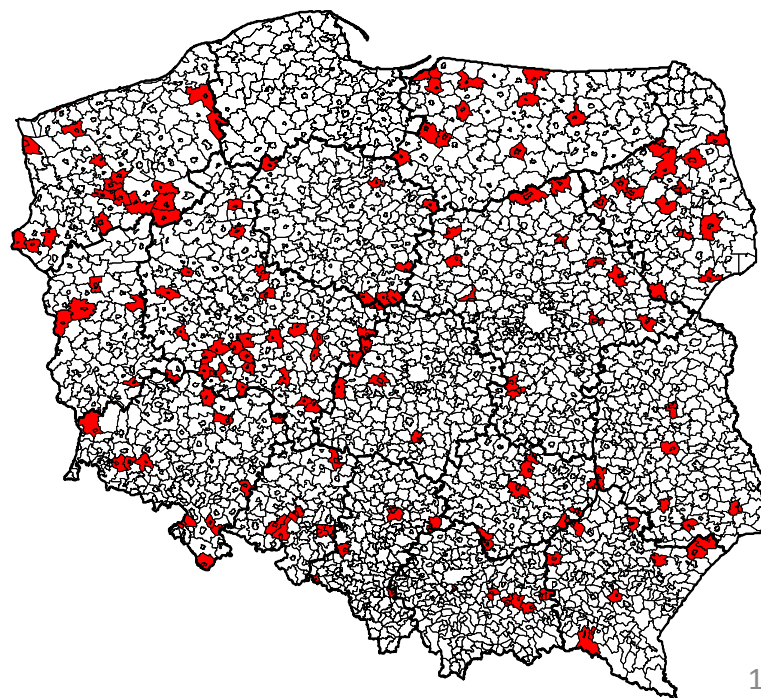
Łącznie 2172 gminy

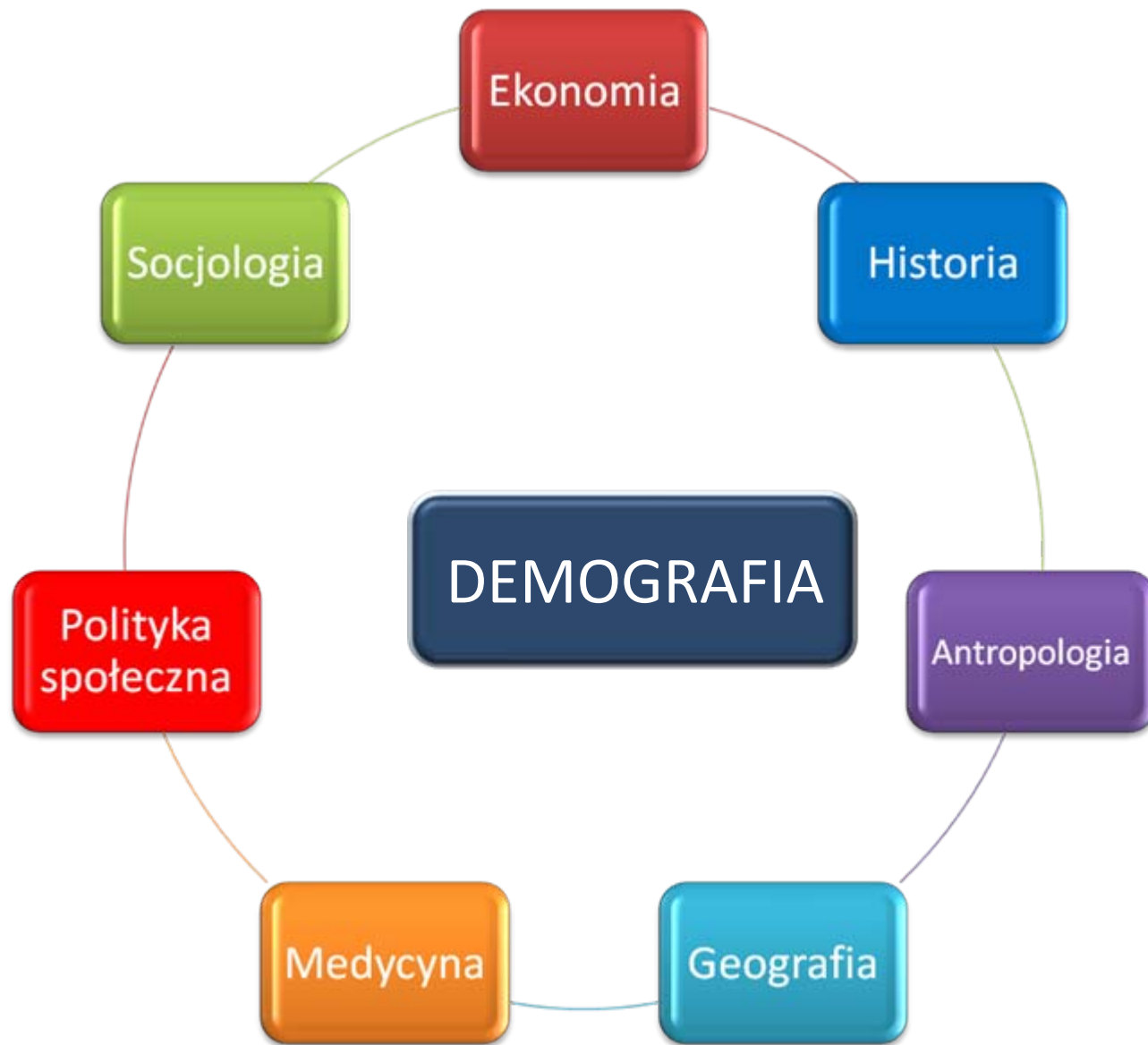
Problem: włączenie miast?

do liczebności 5 tys. osób.
+281 miast

do liczebności 3 tys. osób.
+150 miast(eczek)

Demografia wypracowała szereg wskaźników, mających ogromną wartość informacyjną dla innych dyscyplin.

- **narzędzia demograficzne**

opisują też

ROZWÓJ GOSPODARCZY

ROZWÓJ SPOŁECZNY

Ocena w zakresie charakterystyki demograficznej obszarów wiejskich w Polsce - podejście empiryczne

- 2172 gminy wiejskie i obszar wiejski gmin m-w

-metoda taksonomiczna

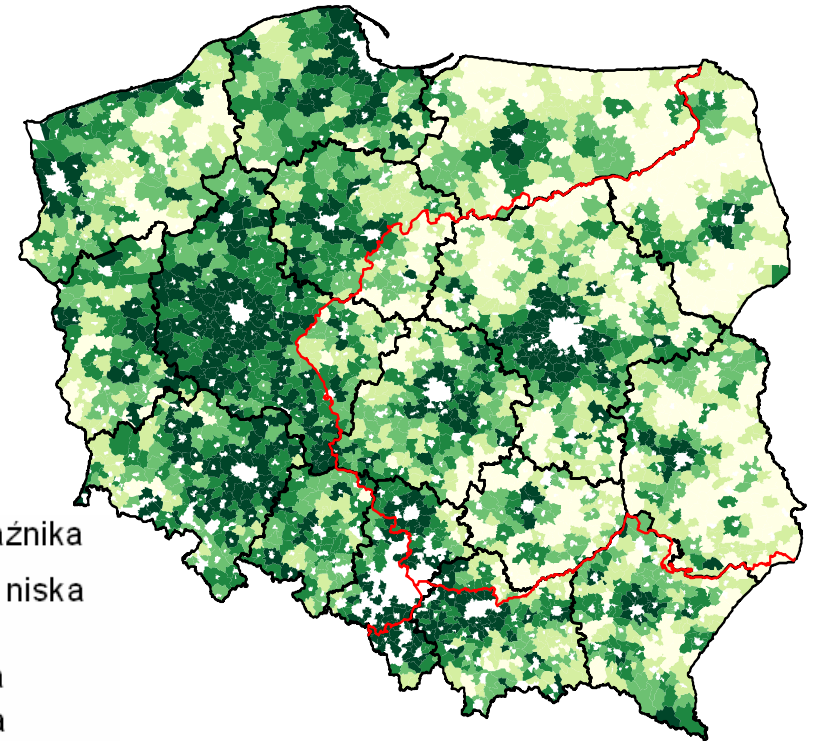
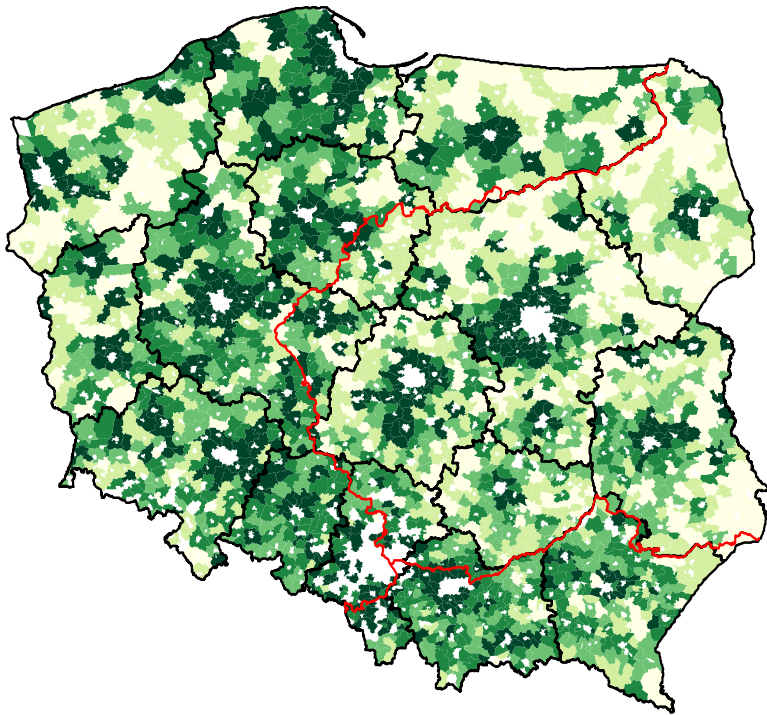
-źródło: obliczenia własne na podstawie GUS, BDR 2006-2008.

CECHA	WARTOŚĆ ŚREDNIA	ODCHYLENIE STANDARDOWE	MINIMUM	MAKSIMUM
X1 – gęstość zaludnienia w os./km² – 2008 r.	66	57	5	554
X2 – przyrost naturalny w promilach – średnia z lat 2006-2008	+0,37	3,2	-14	+11
X3 – saldo migracji wewnętrznych – średnia z lat 2006-2008	+1,1	8	-25,1	+65
X4 – wskaźnik feminizacji – 2008 r.	100	3,5	88	120
X5 – odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym – 2008 r.	22	2,3	11	32
X6 – odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym – 2008 r. (destymulanta)	15,9	3,5	7	43
X7 – współczynnik obciążenia demograficznego – 2008 r. (destymulanta)	61	7,4	41	121

Ocena w zakresie charakterystyki
demograficznej

Ocena poziomu rozwoju
społeczno-gospodarczego

$$r = +0,65$$

klasa wskaźnika

- bardzo niska
- niska
- średnia
- wysoka
- bardzo wysoka

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDR 2008.

Źródło: Rosner, Stanny, IRWIR PAN, 2007.

Wskaźniki demograficzne pozwalają na znacznie szerszą interpretację, niż ta co one same przedstawiają.

Obszary wiejskie jako przedmiot badań demograficznych na początku XXI wieku

Autorzy opracowań o problematyce *stricte* demograficznej,
m.in. :

I. Frenkel

A. Rosner

J. Bański

K. Heffner

D. Kołodziejczyk

T. Kowaleski

A. Rajkiewicz

R. Rauziński

J. Witkowski

E. Z. Zdrojewski